

Dr. Eisner Bertold: ženevska konferencija za izjednačenje Menič-nog prava. Beograd 1931. Posebni odtisak iz Arhiva za pravne i društvne nauke. Str. 74.

Zbirka zakonov. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani:

XLV. snopič: Zakon o zemljiških knjigah, Zakon o notranji ureditvi, osnavljanju in popravljanju zemljiških knjig. 1930. Str. 112. Cena vez. 48.

XLVI. snopič: Zakon o obnem upravnem postopanju. 1931. Str. 73. Cena vez. 46.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca januarja 1931.

Dr. Anton Brumen †. Dne 28. novembra 1930 se je poslovil od nas za vedno eden naših najstarejših članov, zvest prijatelj društva »Pravnika« od njega ustanovitve, odvetnik dr. Anton Brumen. Javnosti je bilo njegovo ime znano, saj je bil kot mlad sodnik vnet borec za pravice slovenskega jezika pri spodnještajerskih sodiščih. Majhen pogled v takratne razmere nam nudi njegov članek »Et meminisse juvat« v slavnostni številki »Slovenskega pravnika« l. 1929. Že prej pa je v letih 1888, 1892 in 1898 priobčil nekaj razprav v našem glasilu. Vsled svojega delovanja je prišel v konflikt s svojimi predstojniki, dal zato slovo sodniškemu stanu in se posvetil odvetniškemu poklicu. Po daljšem bolehanju je umrl kot odvetnik v Ptuju.

Dr. Nikola Ogorelica †. Dne 30. decembra lanskega leta je nenadoma preminul dr. Nikola Ogorelica, podpredsednik stola sedmorice odd. A in podpredsednik državnega sodišča za zaščito države. Rojen l. 1864. v Bodegraju (srez novogradiški) je nastopil l. 1888. kot pravni pripravnik službo pri sodišču v Mitrovici, postal 1890 namestnik državnega tožilca v Mitrovici, služboval kot tak na več mestih in prestopil l. 1900 k zemaljski vladi, pravosodnemu oddelku. Pozneje je postal nadzornik kazenskih zavodov, bil l. 1919 nekaj časa poverjenik za pravosodje pri zagrebški vladi, kmalu zatem postal nadzornik kazenskih zavodov v naši državi in l. 1922 podpredsednik stola sedmorice.

Poleg službovanja dr. Ogorelice je omeniti dvoje panog njegovega delovanja. Prvo je njegovo literarno udejstvovanje. Pojavil se je l. 1892 v zagrebškem Mjesečniku, pozneje pa tudi v beograjskih pravnih časopisih. Glavno njegovo delo pa je znamenito »Kazneno procesualno pravo«, izšlo l. 1899, učbenik in priročnik kazenskega postopanja. V tej knjigi je Ogorelica razložil na široki zasnovi in temeljiti znanstveni podlagi sistem kazenskega procesa, ki se more postaviti ob stran tudi najboljšim tujim delom te vrste.

Bolj kakor po teh literarnih delih je znan Ogorelica pri nas po svojem kodifikacijskem delu. Že pred prevratom je sodeloval pri mnogih kazenskopravnih zakonih hrvatskoslavonskih, po prevratu pa je bil član kazenskopravnega odseka Stalnega zakonodajnega sveta. Sodeloval je pri projektu kazenskega zakona, zlasti pa kazenskega postopnika, zakona o izvrševanju kazni na svobodi in zakona o glavnem tožilstvu. Za vsa ta dela sta ga usposabljali teoretska temeljitost in praktična vsestranost.

Z Ogorelico je odšel od nas v večnost eden izmed tvorcev našega najnovejšega prava. To pravo naj nam ohrani tudi njegovo ime v našem pomenu!

Kdaj se smejo pregledovati sodni spisi (§ 219. p. r.). Okrajno sodišče v D. objavilo je na vratih svojih pisarn: »Gg. Odvetnici mogu da pogledaju spise u radne dane od 11½ do 12½ sati. U izvanrednim slučajevima obratiti se Poglaviči suda.«

Pritožbi na višje deželno sodišče v S. in na ministrstvo pravde po odvetniški zbornici sta ostali brezuspešni. Pritožbi sta navajali: da ima pisarniško osebje v smislu § 313 (n. pr. št. 7) pravico in dolžnost, dovoliti strankam in njihovim pooblaščencem pregled spisov tudi brez naloga sodnika; da se gornji oglas protivi zlasti predpisu § 81, odst. 2 c. pr. r., tako da komentator Horten celo trdi, da se mora sodnik, ki bi baš čital spise, umakniti stranki, ki zahteva vpogled v originalne listine nasprotno stranke; da ne dela poslovni red (§ 42) nikakšne razlike med strankami in odvetniki; da se na ta način, kot zahteva oglas, skrajša rok treh dni po § 445 c. pr. r. na tri ure; da § 42 p. r. govori o tem, da se smejo za občinstvo neki sodni prostori zapreti, a ne, da se sme odrediti ena ura dnevno za pregled spisov s strani odvetnikov; da je »pregled spisov« samo en zahtevek iz pravice do »uporabe spisov«; da je pobijana naredba nevarna v slučaju nujnosti poslovanja radi zastaranja, prekluzije, krajevnih in osebnih razmer in sl.; da p. r. nikjer ne navaja, da spada določanje ur za pregled spisov v pristojnost starešin odnosno predsedništev sodišč; da je odvetniku potrebno najtočnejše poznanje spisov; da tudi k. p. (§ 66) ne pozna tolikega omejevanja pravic branilca (kako se moreš n. pr. pripraviti za zagovor, če pride stranka, ki je prej sama vodila obrambo, v zadnjem momentu, da prevzameš zastopstvo?); da morajo biti v smislu § 170 i. r. dražbeni pogoji pa listine in zapisniki cenitve med uradnimi urami strankam in občinstvu na razpolago; da bi pobijani oglas utegnil dati povod, da se postopanje graja itd.

Ker je z navedenima odločbama stvar rešena v prilog oglasa in proti odvetniku, ki se je pritožil, je ostalo odprto samo še vprašanje, kdo naj nosi odgovornost za škodljive posledice, ki utegnejo nastati radi navedene omejitve odvetnikove pravice na uporabo sodnih spisov?

Dr. Martin Malnerič.

Nizja kritika zakona in § 151 k. z. ter § 66 z. o tisku. Naš kazenski zakon z dne 27. januarja l. 1929. odreja v § 151: »Kdor objavi brez dovolitve po tisku obtožnico ali si priskrbi dokazni material v kazenskem postopanju, preden se to objavi na glavni razpravi, ali... itd., se kaznuje...« Komentator univ. prof. dr. M. Dolenc smatra tako objavljeni tekst k. z. za pravilen in meni, da je s tem odpravljena kaznivost dejanj po čl. 66, št. 1. zakona o tisku, t. j. objave tožbe ali katerihkoli spisov o kazenski pravdi, dokler se ne prečitajo na ustni razpravi.

Nekateri pa menijo, da je beseda »priskrbi« (dokazni material) pomota stavca, ali točneje, da se v originalnem tekstu ne glasi: »pribavi«, nego da se glasi in da je treba pravilno čitati: »pribrani dokazni material« (Čubinski). Tega mnenja je bilo tudi okrožno sodišče v D. v svoji odločbi Kpr 375/30/2, ker: »pribaviti putem štampe dokazni material ne bi značilo ništa«; — tako je bil urednik, ki je objavil privatno »tožbo« in »odgovor« pravnomočno oproščen.

Beseda »pribrani« mi ne zveni baš posebno srbohrvatsko, nego prej rusko ter bi tako pomenila: »izbrani« (ne: zbrani) ter »urejeni« dokazni material. Navedena odločba je torej tudi menila, da privatna tožba (prijava) in odgovor na tožbo ne spadata med takšen »pribrani dokazni material«. Enako ne bi spadali med takšen material seveda tudi vsi nadaljni predlogi strank pred preiskovalnim sodnikom, vse do obtožnice. — Odločbi predsedništva istega okrožnega sodišča z dne 8. VI. 1928, pres. 1019/26/28. in odločbe predsedništva višj. dež. sod. v S. z dne 6. VI. 1928, pres. 6477/26/28, glasom katere je za sodišča merodajen in avtentičen samo oni tekst, ki je bil objavljen (obnarodovan) v Služb. novinah, se nista smatrali za važni.

Iz pravne zgodovine je poznano, da je bil tiskarski škrat čestokrat zelo nagajiv; več primerov navaja G. F. Šeršenjevič v svoji »Obči teoriji prava«, Riga 1924, na str. 721-722; tako je bilo tiskano: »Festungsstrafe« namesto »Freiheitsstrafe«; »rekord« pa je pač dosegel rumunski državljanski zakonik z dne 4. dec. 1864: namesto sankcioniranega originala s 1936 členu je bilo v objavljenem tekstu samo 1914 členov; napako je odkril neki učenjak, ki je slučajno pogledal v original zakonika, kateri se je nahajal v arhivu ministrstva pravde; prim. Šeršenjevič, l. c. in od njega cit. Alexandresco, Droit ancien et moderne de la Roumanie, 1898, 491-2.

Šeršenjevič priznava, da je v takšnih slučajih kritika dovoljena, ker objavljeni tekst ni sankcioniran, a sankcionirani ni objavljen: ali sodišča in administrativna oblastva da niso v konkretnem slučaju v takšnem položaju, da bi mogla vršiti kritiko, ker ne razpolagajo z originalom zakona. Na takšno stališče se je postavila tudi navedena odločba Pres. 6477/26/28 povodom spora o pravilnosti teksta drugega odstavka v čl. 56 zak. o tisku v pogledu kumulativnosti (»i«), odnosno alternativnosti (»ili«, kakor so trdile novine) denarne kazni.

Proti svobodnemu objavljanju kazenske prijave, odgovora na isto (v omenjenem slučaju so bili objavljeni vsi dokazni predlogi, k nekim točkam celo do 30 prič, ki so torej lahko v novinah čitale, o čem jih bo sodišče izpraševalo) ter nadaljnih dokaznih predlogov pa govore pač odločno predpisi §§ 85, 2. odst., 171 in 172 k. p. Zato menim, da nam že predpis § 85, 2. odst. k. p. zabranjuje interpretacijo Dolenca o vsebini § 151 k. z. z obzirom na čl. 66, št. 1. z. o tisku. A tudi besede: »pribavljane dokaznega materijala« po tisku imajo svoj pomen: novine bi tako »pribavljale« pričam dokazna temata. Radi tega mislim, da gredo predaleč oni, ki smatrajo po sedanjem pravnem stanju za kaznivo samo objavljanje od sodišča že zbranega dokaznega gradiva in obtožnice.

Dr. Martin Malnerič.

Predavanje prof. Spektorskega. Na povabilo Francoskega instituta v Ljubljani je predaval 15. januarja 1931 bivši rektor kijevske univerze in sedanji ordinarij za pravno filozofijo na naši univerzi prof. E. V. Spektorski o dveh stoletnicah, ki sta potekli v letu 1930.: minilo je namreč 100 let od smrti Benjamina Constanta in od rojstva Fustel de Coulangesa. Z zelo posrečeno sintezo je prof. Spektorski prispodobil socialno naziranje teh dveh mislecev in poudarjal njun pomen za kulturni razvoj človeštva. Pri vsej različnosti značajev in idej sta si oba slična v tem, da sta smatrala za osnovo družbe verovanja, ne pa interese, in da sta oba skušala pojasniti načela sodobne družbe na ta

način, da sta jih primerjala z antično družbo. Njun pomen za francosko in evropsko kulturo je opredeljen s tem, da je bil Constant teoretik osebne svobode, Fustel de Coulanges pa občestvenih dolžnosti. V sedanjosti dobivajo občestvene vezi in stremljenje, dvigniti državno avtoriteto, vedno več pomena; liberalistični individualizem izgublja na ta način vedno več tal. Radi tega so ideje Fustel de Coulangesa postale nepričakovano bolj sodobne nego Constantove. Kje je resnica, kje smerice za bodočnost, se je vprašal predavatelj in strnil svoje izvajanje v sklep, da je potrebna sinteza teh dveh ekstremov. **B. F.**

Pripomba. V svoji črtici »Matematična obdelava statističnih podatkov Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani« (Slov. Pravn. 1930. št. 11.—12.) sem stavil vprašanje glede besede »povprečnega« v nazivu slike št. 1.: »Kretanje povprečnega števila zavarovancev po mesecih.«

Naziv govori o povprečnem številu vsled tega, ker število zavarovancev varira od dneva do dneva in je bilo za vsak mesec vzeto povprečno število. Isto velja za »Kretanje povprečnega števila bolnikov po mesecih«, ki ga predločuje slika št. 7. **A. Bilimović.**

V obrambo. V koledarju »Družbe sv. Mohorja« (Celje) za l. 1931 je natisnjena razprava podpisane o novih določbah kazenskega zakona. Ker nisem navedel nobene razlage, kaj je robija, meneč da je ta kazen po skoro desetletni uporabi pri sodiščih med ljudstvom že dovolj znana, prišel je na str. 86 koledarja pod črto dodatek, iz katerega izhaja, da je robija najhujša kazen na prostosti, ki da se izvaja tako, da hodijo obsojenci okovani na nogah in rokah na delo. Seveda ta dodatek ni prišel iz mojega peresa, ampak od druge roke na ta način, da mi ni bila dana korektura razprave v pregled. Upam, da so s to ugotovitvijo razpršeni vsi dvomi o avtorstvu omenjenega dodatka pod črto.

Dr. Metod Dolenc.

Sodne takse v kazenskem postopanju. Ministrstvo financ je izdalo dne 4. decembra 1930 pod br. 98762/III v smislu čl. 43 zak. o sodnih taksah naslednje pojasnilo.

1.) Ako stopi zasebni udeleženec v svojstvu subsidiarnega tožilca na mesto javnega tožilca, ne plača nobene takse po zak. o sodnih taksah, ki jih plača samo zasebni tožilec. Dejanja, ki se preganjajo po službeni dolžnosti, obdržijo tudi nadalje svoj značaj, pa najsi vložijo zasebni udeleženec subsidiarno obtožbo.

2.) Po t. 4 čl. 44 zak. o sodnih taksah so odpravljene vse takse v kazenskem postopanju za dejanja, ki se preganjajo po službeni dolžnosti, najsi se preganjajo na oškodovančev predlog ali brez takšnega predloga, pa zato tudi napovedi za tak predlog taksi niso podvržene.

3.) Glede na vprašanje o kolkovanju vlog zasebnega udeleženca se pojasnjuje, da obvezuje kolkovanju samo zasebna tožba in da pri zasebnih deliktih in tožbah ni zasebnega udeleženca.

4.) Pooblastila je kolkovati vedno po tak. tar. št. 56. Zakon ne dela razlike za pooblastila v kazenskem postopanju.